

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Karla Šimky a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobce: **Befacoal s.r.o.**, se sídlem Sokolská 46, Praha 2, zast. JUDr. Annou Horákovou, advokátkou se sídlem Žitná 47, Praha 1, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 8. 2014, č. j. 20258/14/5000-14304-605186, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. 2. 2015, č. j. 6 Af 84/2014 – 52,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.
- III.** Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobce, jako stěžovatel, domáhá zrušení shora označeného usnesení (dále jen „napadené usnesení“) Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), jímž byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků.

Jako důvod pro zamítnutí žádosti uvedl městský soud v odůvodnění napadeného usnesení závěr, že žalobcem předložené listiny, tedy výpisy ze žalobcových bankovních účtů a přiznání k dani z přidané hodnoty za zdaňovací období srpen – říjen 2014, nejsou způsobilé k přijetí jakéhokoliv závěru o objektivní majetkové situaci žalobce. Zdůraznil přitom, že žalobce ani konkrétní skutečnosti o své majetkové situaci neuvedl, a z kontextu

vytržené dílčí údaje tak při absenci těchto tvrzení nepostačují k závěru o žalobcově objektivní nemajetnosti.

Stěžovatel v kasační stížnosti tvrdí, že městský soud se řádně nezabýval jím doloženými majetkovými poměry, a tudíž nesprávně posoudil právní otázku osvobození stěžovatele od soudních poplatků. K tomu dále uvádí, že na výzvu soudu doložil výpisy z účtů u tří bank, z nichž vyplývá, že k prosinci roku 2014 byl na těchto účtech záporný zůstatek, z čehož je zřejmá jeho nemajetnost a absence jakýchkoli příjmů. Soudní poplatek proto objektivně nemohl zaplatit a výzvě městského soudu tudíž nemohl vyhovět.

Stěžovatel prohlašuje, že v jeho případě nejde o předstíranou nemajetnost, což má plynout i ze žalob u městského soudu. Rovněž podotýká, že pokud se jedná o vytýkaný nedostatek doložení dalších dokladů, vycházel stěžovatel z obsahu výzvy městského soudu ze dne 5. 1. 2015, č. j. 6 Af 85/2014 – 28, přičemž očekával, že v případě potřeby by na základě další výzvy městského soudu doložil i jiné údaje. Jelikož však žádnou další výzvu neobdržel, předpokládal, že jím poskytnuté doklady jsou dostatečné. Pokud tedy městský soud byl opačného názoru, měl stěžovatele na tuto skutečnost upozornit a vyzvat jej k doplnění dalších dokladů svých majetkových poměrů. Jestliže takto postupováno nebylo, rozhodl soud o žádosti o osvobození od soudních poplatků na základě nedostatečně zjištěného stavu věci a předmětnou otázku nesprávně právně posoudil.

Závěrem kasační stížnosti stěžovatel navrhl zrušení napadeného usnesení městského soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný se ve svém vyjádření ke kasační stížnosti předně ztotožnil se závěry podanými městským soudem v napadeném usnesení. Dále uvedl, že z výpisů ze tří bankovních účtů stěžovatele nelze ještě usuzovat na jeho celkovou majetkovou situaci a že pro vyhovění žádosti o osvobození od soudních poplatků by měla být z poskytnutých dokladů zřejmá nejen skutečnost, že stěžovatel nemá dostatek finančních prostředků, ale též skutečnost, že si je ani nemůže nikterak opatřit. V neposlední řadě žalovaný podotýká, že stěžovatel je v řízení před městským soudem zastoupen advokátem, který by měl mít s ohledem na svou profesi povědomí o tom, jaké doklady poskytnout soudu pro posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel neunesl důkazní břemeno a nelze shledat povinnost soudu opětovně žadatele o osvobození vyzývat k doložení majetkových poměrů.

Závěrem svého vyjádření navrhl žalovaný zamítnutí kasační stížnosti pro její nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud nejdříve zkoumal náležitosti kasační stížnosti a podmínky řízení o ní. Dospěl přitom k závěru, že kasační stížnost byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou advokátem, není nepřijatelná dle § 104 s. ř. s. a splňuje náležitosti pro tento druh úkonu stanovené § 106 odst. 1 a § 37 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Kasační stížnost je tudíž přípustná.

pokračování

Zdejší soud, s přihlédnutím ke stěžovatelem podané žádosti o osvobození od soudních poplatků v řízení o kasační stížnosti, předně podotýká, že v situaci, kdy kasační stížnost směřuje proti usnesení krajského (či městského) soudu, jímž stěžovateli nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, není namístě trvat na zaplacení poplatku za podání kasační stížnosti, neboť setrvání na tomto obecném zákonném požadavku by znamenalo jednak popření cíle, který stěžovatel podáním kasační stížnosti v takovém případě zřejmě sleduje, jednak též (v případě podání žádosti o osvobození od soudních poplatků v řízení o kasační stížnosti) potenciálně absurdní interferenci procesního rozhodnutí kasačního soudu se samotným meritem řízení o kasační stížnosti, jímž je právě přezkum rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků (k tomuto srov. např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 11. 2014, č. j. 6 As 260/2014 – 12, ze dne 20. 3. 2014, č. j. 9 As 146/2013 – 19, či ze dne ze dne 13. září 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud tudíž, po shledání danosti podmínek řízení a bezvadnosti kasační stížnosti, vázán důvody kasační stížnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), přistoupil k věcnému posouzení obsahu kasační stížnosti.

Základem stěžovatelovy argumentace v nynějším řízení o kasační stížnosti je jím vyjádřené přesvědčení o povinnosti městského soudu vyzvat účastníka řízení k doložení dalších skutečností vypovídajících o opodstatněnosti jeho žádosti poté, kdy tento soud vyhodnotil žadatelem již poskytnuté doklady jako nedostatečné pro konstataci naplnění zákonného předpokladu vyhovění předmětné žádosti.

Z toho stěžovatel vyvozuje, že městský soud pochybil, když namísto vyzvání k doložení dalších skutečností prokazujících nedostatek finančních prostředků na straně stěžovatele bez dalšího o jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků věcně rozhodl. Stěžovatel namítá, že předpokládal vyzvání k doložení dalších skutečností ze strany soudu, pokud by ten považoval doposud poskytnuté doklady za nedostatečně průkazné. V podstatě se tedy jedná o nesouhlas s postupem městského soudu při vyřizování jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků, přičemž důsledkem bylo nepřiznání osvobození.

Tuto kasační námitku posoudil Nejvyšší správní soud jako nedůvodnou.

Dle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. platí, že „[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“

Zdejší soud zjistil z obsahu spisového materiálu městského soudu, že stěžovatel požádal v řízení před městským soudem o osvobození od soudních poplatků podáním ze dne 3. 12. 2014. Z něho plynulo, čeho se týká, kdo je činí, co navrhuje a bylo podepsáno a

datováno. Stěžovatel se v něm nedovolával obsahu jakýchkoli listin, tyto tudíž nebyly náležitostí žádosti a staly se jí až později listiny doložené stěžovatelem na základě výzvy městského soudu k doložení majetkových poměrů. Nebylo proto namístě vyzývat stěžovatele k odstranění vad podání, jelikož jeho žádost o osvobození od soudních poplatků byla formálně bezvadná.

Poněvadž však stěžovatel žádným způsobem důkazně nepodložil tvrzený nedostatek prostředků k uhrazení poplatku za žalobu a ani takové důkazy neoznačil, vyzval jej správně městský soud, na základě ustanovení § 36 odst. 1 s. ř. s., k doložení jeho majetkových poměrů pro účely rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků, a k tomu mu stanovil přiměřenou čtrnáctidenní lhůtu. Výzvu pak zakončovalo poučení o následcích nedoplnění předmětné žádosti, jež jsou představovány zamítnutím takového návrhu. Toto poučení je stěžejní pro kvalifikaci městským soudem vydaného usnesení, jímž stěžovatele vyzval k doložení jeho majetkových poměrů. Indikuje, že pokud by stěžovatel vznesené výzvě nedostál, bude jeho žádost zamítnuta. Jedná se tedy v podstatě o jednorázové poučení o tom, že žadatele o osvobození od soudních poplatků tíží břemeno tvrzení a břemeno důkazní, a naopak nejedná se o výzvu k odstranění vad podání ve smyslu § 37 odst. 5 s. ř. s.

K otázce dokládání nedostatku prostředků žadatelem o osvobození od soudních poplatků se zcela jednoznačně vyjádřila již judikatura zdejšího soudu, který např. v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil názor, že *„povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.“*

Dle Nejvyššího správního soudu však nelze po městském soudu požadovat, aby žadatele o osvobození od soudních poplatků vyzýval k doplnění jeho žádosti opakovaně až do té doby, kdy bude jeho majetková situace objasněna. Z již výše citovaného ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. totiž vyplývá, že je to stěžovatel, kdo má povinnost doložit nedostatek prostředků k zaplacení soudního poplatku, resp. zvláště závažné důvody pro plné osvobození od soudních poplatků. Je to tedy právě žadatel, kdo nese břemeno tvrzení a břemeno důkazní, a tato jsou pak součástí věcné stránky podané žádosti, nikoli stránky formální, pro jejíž nedostatky by soudu patřilo postupovat podle § 37 odst. 5 s. ř. s. Záleží proto na žadateli, jak obsáhlé penzum tvrzení a jím odpovídajícího důkazního materiálu soudu předloží. Samotné posouzení, zda se toho stěžovateli podařilo docílit, odvisí však od úsudku soudu, a je proto věcným posouzením žádosti o osvobození od soudních poplatků.

Poněkud odlišným momentem kasační argumentace je stěžovatelova námitka, směřující proti samému vyhodnocení jím podaných dokladů o majetkové situaci tak, jak je učinil městský soud. Dle stěžovatele je z předložených výpisů z bankovních účtů, ve spojení s daňovými přiznáními k dani z přidané hodnoty za zdaňovací období srpen až říjen 2014, zjevná jeho nemajetnost a absence jakýchkoli příjmů. Městský soud tudíž posoudil otázku nemajetnosti stěžovatele nesprávně, protože stěžovatel považuje napadené usnesení za nezákonné.

pokračování

Tuto kasační námitku posoudil Nejvyšší správní soud rovněž jako nedůvodnou.

Stěžovatel zjevně nesouhlasí s názorem městského soudu stran celkové vypovídací hodnoty jím předložených listin pro účely objektivního posouzení naplnění podmínky nedostatku prostředků k zaplacení soudního poplatku.

V souladu se svou dřívější rozhodovací činností týkající se přezkumu zamítavých usnesení krajských soudů o žádosti o osvobození od soudních poplatků (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 – 88, či ze dne 4. 4. 2013, č. j. 1 As 178/2012 – 32, jejichž relevantní pasáže citoval již městský soud ve výzvě k doložení majetkových poměrů stěžovatele), zastává Nejvyšší správní soud i nadále právní názor, dle něž je jednou z nezbytných podmínek pro možnost vyhovění žádosti o osvobození od soudních poplatků doložení objektivního nedostatku prostředků k jejich zaplacení.

Při posuzování objektivního nedostatku prostředků, jakožto jedné z podmínek pro možnost přiznání osvobození od soudních poplatků, je však nutno mít na zřeteli, že ačkoli tato podmínka může být objektivně naplněna, obtížnost jejího prokázání v řízení před soudem může v některých případech dosahovat intenzity hraničící s praktickou nemožností. K tomuto problému se vyjádřil Nejvyšší správní soud již ve svém rozsudku ze dne 15. 2. 2012, č. j. 1 Aps 2/2012 – 11, kde uvedl, že v případě, kdy žadatel o přiznání osvobození od soudních poplatků tvrdí absenci jakéhokoli majetku a příjmů, může soud zkoumat pouze pravděpodobnost a věrohodnost tvrzení účastníka řízení, zejména v kontextu jeho jiných tvrzení a obsahu spisu, případně jej vyzvat k prokázání skutečností, které prokázat lze. Citovaný závěr je důsledkem přihlédnutí k tzv. negativní důkazní teorii, dle níž platí, že nelze prokazovat skutečnosti, které neexistují. Z toho vyplývá, že též v rámci rozhodování soudu o žádosti o osvobození od soudních poplatků zpravidla nezbude než posoudit danost objektivního nedostatku prostředků žadatele spíše na základě míry pravděpodobnosti naplnění této podmínky namísto konstatování, že se žadateli nepodařilo nade vší pochybnost prokázat nedostatek prostředků k placení soudních poplatků (typicky pak poplatku za žalobu).

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že městský soud správně posoudil otázku, zda míra, v jaké stěžovatel prokázal svá tvrzení o nemajetnosti a neexistenci příjmů, postačuje k vyvození kladného pravděpodobnostního úsudku o nedostatku prostředků žadatele k placení soudních poplatků. Městský soud v napadeném usnesení uvedl, že ze stěžovatelem předložených dokladů pouze vyplývá, že na třech jeho účtech je záporný zůstatek, a dále lze ze předložených daňových přiznání usuzovat na výši jeho daňové povinnosti ve vztahu k dani z přidané hodnoty. Dle názoru městského soudu nejsou tyto údaje způsobilé k přijetí jakéhokoliv závěru o objektivní majetkové situaci žalobce, přičemž zdůraznil, že stěžovatel ani konkrétní skutečnosti o své majetkové situaci neuvedl. Z kontextu vytržené dílčí údaje tak při absenci těchto tvrzení nepostačují k závěru o danosti objektivní žalobcovy nemajetnosti. S tímto názorem se Nejvyšší správní soud ztotožnil. Stěžovateli nic nebránilo v doložení relevantnějších důkazů jako např. daňového přiznání k dani z příjmů, účetní závěrky a rozvahy, přehledu svého majetku, či podrobnějšího popisu své aktuální podnikatelské činnosti a jejich výsledků. Naopak jím předložené důkazy nevypovídají dostatečnou měrou o jeho majetkové situaci, neboť zejména daň z přidané hodnoty není způsobilá dokumentovat majetkové poměry poplatníka, nýbrž spíše jeho podnikatelskou aktivitu; veškeré finanční prostředky nemusí být nevyhnutelně na předmětných bankovních účtech stěžovatele.

Uvádí-li stěžovatel až v rámci řízení o kasační stížnosti, že městský soud měl přihlídnout ke skutečnostem vyplývajícím z dalších soudních řízení před ním vedených, v nichž stěžovatel vystupuje jako účastník řízení, nezbyvá Nejvyššímu správnímu soudu než poukázat na výše vyslovený názor, dle něž není povinností soudu při posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků zjišťovat majetkovou situaci žadatele z úřední povinnosti. Na skutečnosti plynoucí z dalších soudních řízení vedených před městským soudem měl stěžovatel upozornit soud před vydáním napadeného usnesení, v souladu s již zmíněnou distribucí břemene tvrzení.

Jelikož Nejvyšší správní soud neshledal kasační námitky stěžovatele důvodnými, a dále neshledal zmatečnost ani vady řízení před městským soudem či nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí, nezbylo, než kasační stížnost zamítnout pro nedůvodnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. *in fine*.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s., za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, kterému by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. dubna 2015

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu